

ΑΡΧΕΙΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΚΑΙ

ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

«Τὸ γὰρ αὐτὸ νοεῖν ἐστὶν τε καὶ εἶναι»
ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

Heinrich Rickert τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Heidelberg.
— Karl Joël τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Basel. — Ernst Hoffmann τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου Heidelberg. — Erich Frank, τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Marburg. — Guido Calogero τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ρώμης. — Ραφ. Δήμου, καθ. τοῦ Πανεπιστημίου Harvard τῶν Ἡν. Πολ. τῆς Ἀμ. — Κ. Τριανταφυλλόπουλος τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν. — August Faust ὑφηγ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Heidelberg. — Μιχ. Τσαμαδὸς σύμβουλος ἐπικρατείας. — Χ. Τζωρτζόπουλος ὑφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν. — Franz Boehm διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας. — Παν. Κανελλόπουλος ὑφηγ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. — Κωνσταντῖνος Τσάτσος ὑφηγ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. — Ἰωάν. Θεοδωρακόπουλος ὑφηγ. Πανεπιστημίου Θεσβνίκης.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

Ι. Ν. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ: Κ. Σ. ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗ

ΨΑΡΡΩΝ 41

1932

Περὶ Goethe.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑκατοστῆς ἐπετείου τοῦ θανάτου τοῦ Goethe ἡ Revue Philosophique δημοσιεύει ἐν τῷ τεύχει αὐτῆς τῶν μηνῶν Μαρτίου - Ἀπριλίου ἄρθρον τῆς κ. G. Bianquis περὶ τοῦ «Urphaenomen» ἐν τῇ σκέψει καὶ τῷ ἔργῳ τοῦ Goethe. Τὸ Urphaenomen τοῦτο ἀναζητεῖ ἢ συγγραφεὺς εἰς τὰς τρεῖς πηγὰς τῆς γνώσεως ἡμῶν ἦτοι ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ καὶ ἐν τῇ ζωῇ.

Ἡ αὐτὴ συγγραφεὺς δημοσιεύει καὶ κριτικὴν τοῦ ἄρτι ἐκδοθέντος βιβλίου τοῦ Heinrich Rickert περὶ τοῦ Faust τοῦ Goethe. Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἔχει παραλειφθῆ ἑξεπίτηδες κάθε φιλοσοφικὴ ἄποψις. Διὰ τὸν Rickert ὁ Faust ἀποτελεῖ ἔργον πλήρες, ἄρτιον καὶ ζῶν· εἶνε ποίημα συμβολικὸν καὶ ὄχι ποίημα φιλοσοφικόν· εἶνε δράμα καὶ ὡς τοιοῦτον πρέπει νὰ ἐξετάζεται. Τὸ μόνον κατάλληλον δι' αὐτὸ κριτήριον εἶνε τὸ τῆς δραματικῆς ἐνότητος. Ὁ Faust ὑφίσταται, μετὰ τὴν συμφωνίαν του μὲ τὸν διάβολον, τρεῖς διαδοχικοὺς πειρασμούς. Καίτοι ὑποκύπτει καὶ εἰς τοὺς τρεῖς πειρασμούς, σώζεται οὐχ ἕτερον ἐξ αὐτῶν διὰ τῆς ἀδαμάστου δυνάμεως, ἐνεργείας ἢ ὅποια εἶνε πάντοτε ἕτοιμος νὰ ἀρχίσῃ ἐκ νέου. Ὁλόκληρον τὸ δράμα περιστρέφεται περὶ τὴν ἰδέαν τῆς ἐνεργείας, τῆς δράσεως, ἀπὸ τῶν πρώτων λόγων τοῦ Θεοῦ (ἐν τῷ προλόγῳ ἐν τῷ οὐρανῷ) περὶ τῆς «δράσεως τοῦ ἀνθρώπου» μέχρι τοῦ ὕμνου τῶν ἀγγέλων οἱ ὅποιοι ἐκθειάζουσιν «ἐκεῖνον τοῦ ὁποίου ἡ ἐνέργεια οὐδέποτε ἐκουράσθη». Ὁ Faust κερδίζει τὸ στοίχημά του διότι τὸ χάνει, διότι ἡ ἱκανοποίησις του ἢ ὅποια πρόκειται νὰ σημάνη τὴν ὄραν τοῦ θανάτου του εἶνε ἡ ἱκανοποίησις ἐν τῇ δράσει—τὸ ἀντίθετον ἀκριδῶς ἐκεῖνου πρὸ ἐπρόκειτο νὰ ἀποδείξῃ δι' αὐτὸν ὁ διάβολος.

Τὴν πίστιν ταύτην εἰς τὴν δύναμιν τῆς δράσεως τὴν συνδέει ὁ συγγραφεὺς, ἐν τῷ τελευταίῳ κεφαλαίῳ, πρὸς τὴν γερμανικὴν φιλοσοφίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· πρὸς τὴν πρωτεύουσαν θέσιν τὴν ὅποιαν καταλαμβάνει ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τοῦ Kant ὁ «πρακτικὸς Λόγος» καὶ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν τῆς δράσεως τοῦ Fichte. Ὁ συγγραφεὺς τονίζει τὸ γεγονός ὅτι αἱ φιλοσοφικαὶ πεποιθήσεις τοῦ Goethe δὲν ἔχουν τίποτε τὸ δογματικὸν οὔτε τὸ συστηματικὸν καὶ δεικνύει πῶς αἱ περὶ τοῦ σύμπαντος ἰδέαι (Weltanschauung) τοῦ Faust παρακολουθοῦσι τὴν κίνησιν τῆς σκέψεως αὐτοῦ τούτου τοῦ Goethe: πανθεισμός ἐν τῷ πρώτῳ μέρει, αἰσθητισμός ἐν τῷ ἐπεισοδίῳ τῆς Ἑλένης, ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ πίστις εἰς τὸ τελευταῖον μέρος τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Faust καὶ τέλος ἔρωτικὸς μυστικισμός. Αὐτὴ εἶνε καὶ ἡ ἱστορία αὐτοῦ τοῦ Goethe ὁ ὅποιος εἰς ἡλικίαν 25 ἐτῶν ἦτο ὀπαδὸς τοῦ Spinoza, αἰσθητικὸς εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ εἰς τὰς σχέσεις του μὲ τὸν Schiller, ἄνθρωπος τῆς δράσεως καὶ τοῦ καθήκοντος κατὰ τὴν ὄριμον ἡλικίαν του καὶ ἐν Weimar καὶ τέλος μυστικιστικὸς λάτρης τοῦ Ἔρωτος ἐν τῇ Ἐλεγειᾷ τοῦ Marienbad.